

คำนำ

งานศึกษา เกี่ยวกับ เรื่องบทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาชุมชนนั้น แต่เดิมได้วางเป้าหมายว่าจะศึกษาถึงบทบาทของพระสงฆ์ ในฐานะที่ท่านเป็นผู้นำชุมชนและสังคม แต่ครั้งเมื่อได้ออกไปศึกษาข้อมูลโดยตรง ตามวัดทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ข้อมูลที่ได้จากการสอบถามและสัมภาษณ์ ปรากฏว่า บทบาทความเป็นผู้นำในชุมชนนั้น ๆ เริ่มหมดลงไป ทั้งนี้โดยที่บ้านเมืองเข้ามามีบทบาททดแทนในด้านต่าง ๆ ซึ่งข้อมูลที่ได้รับคล้ายกันไปหมด ดังนั้น จึงได้เปลี่ยนแนวทางการค้นคว้า โดยหันไปศึกษา เน้นในแง่บทบาทของสถาบันสงฆ์ในอดีต ศึกษาถึงความเปลี่ยนแปลงของบทบาทดังกล่าว ปัจจัยที่มีส่วนกระทบ และปัญหาของการพัฒนาที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ

ถึงแม้ว่าผลสรุป จะมีแนวโน้มว่าสถาบันสงฆ์กำลังอยู่ในภาวะที่เสื่อมถอยก็ตาม แต่ก็ยังเห็นว่า สถาบันดังกล่าวนี้ มีประโยชน์และมีความจำเป็นต่อสังคมไทยอย่างยิ่ง สมควรที่จะช่วยกันทำนุบำรุงและรักษาตลอดจนส่งเสริมสนับสนุนสถาบันดังกล่าวให้อยู่เหนือไปกว่าผลประโยชน์ในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะในด้านการเมือง โดยมุ่งไปที่คุณค่าแท้อย่างจริงจัง แนวทางที่จะปฏิรูปการคณะสงฆ์นั้น ขึ้นอยู่กับรัฐและฆราวาสผู้เห็นคุณค่าของพุทธธรรมส่วนหนึ่ง และสถาบันสงฆ์โดยพระภิกษุสงฆ์ สามเณรก็ควรมีบทบาทเสริมรับการเปลี่ยนแปลง โดยเน้นบทบาทและเจตนารมณ์ของการใช้ชีวิตทางด้านสมณะ เพื่อประโยชน์แห่งการเกื้อกูลชุมชนและชาวบ้านโดยแท้

งานศึกษาดังกล่าวนี้ ได้อาศัยแนวคิดส่วนใหญ่จากเอกสารของท่านเจ้าคุณพระราชมุนี งานนิพนธ์ต่าง ๆ ของพระคุณเจ้ารูปนี้ ถือได้ว่าเป็นประกายแสงสว่างแห่งธรรมะ ที่ช่วยสาคส่องจนเกิดสติปัญญาในท่ามกลางความมืดโดยแท้ ประโยชน์ใดๆที่เกิดขึ้นจากเอกสารเรื่องนี้ ขอถวายนุชาพระเดชพระคุณท่านเจ้าคุณพระราชมุนี (ประยุทธ์ ปยุตโต) ด้วยความเคารพ

อนันต์ วิริยะพิณิจ
สถาบันไทยคดีศึกษา